

SÁMIEN GIÄLLAGÁLDDIJE
SÁMI GIÄLLAGÁLDU

Umesamisk ortografi

Beslut om umesamisk ortografi

Ubmejesámiengiälan bargguodåhkkie
Ubmisámegiela bargojoavku
Arbetsgrupp för umesamiska

Likssjuo
2016-04-06

Dokumentet beskriver slutresultatet av arbetet med umesamisk ortografi enligt uppdrag från Samiskt
Parlamentariskt Råd, se mötesprotokoll 1/2015.

UPPDRAGET

Styrelsen för Samiskt Parlamentariskt Råd (SPR) beslutade vid sitt möte den 27 juni 2012 (ärende 27/12) att inrätta en yrkes- och resurscentrum för samiskan i Norden. Samtidigt fattade SPR beslut om att centrumet skall heta Sámi Giellagáldu, som ersätter Samisk språknämnd. I Sámi Giellagáldu finns en umesamisk arbetsgrupp vars uppgift är att godkänna umesamisk ortografi enligt Sámi Giellagáldus stadgar § 9. Gruppen tillhörde tidigare SPR och överfördes formellt till Sámi Giellagáldu 2015-12-31, när mandatet under SPR upphörde.

Umesamisk arbetsgrupp består av fyra sakkunniga varav två representanter från Sverige och två från Norge. Nedanstående dokumentet är slutresultatet av övervägandena om umesamiskans ortografi efter det arbete som har slutförts av de delegerade för uppdraget i enlighet med beslut i Samiskt Parlamentariskt Råd, mötesprotokoll 1/2015.

De sakkunniga har hållit följande gemensamma möten i ärendet:
Stockholm 20 maj 2015, Kautokeino 19 augusti 2015, Umeå 28 jan 2016
och Lycksele 6 april 2016.

UMESAMISKANS ALFABET

I umesamiskan brukas följande skrivtecken:

a á b d đ e f g h i ĩ j k l m n ŋ o p r s t t u ü v y å ä ö

Sex grafem saknar motsvarigheter i svenskan, nämligen *á đ ĩ ŋ t* och *ü*. Deras uttalsvärden framgår nedan. Andra skrivtecken med särskilt uttal i umesamiskan nämns även senare.

VOKALER OCH KONSONANTER

Vokaler

Vokalernas uttal varierar efter omgivningen i ordet och även mellan skilda delar av varieteten, vilket särskilt gäller diftongerna. Därför ges i det följande bara de vanligaste uttalsvärdena i vokalismen.

a 'etymologiskt kort *a*', orundad halvvöppen bakre vokal, förekommer både i tryckstark och trycklätt stavelse.

á 'etymologiskt långt *a*', orundad öppen bakre vokal, förekommer både i tryckstark och trycklätt stavelse, har en uttalskvantitet som mer eller mindre distinkt kontrasterar mot det vokalljud som återges med *a* (kort *a*-ljud).

e 'vokalen *e*', orundad halvsluten främre vokal, återfinns med kort uttal i tryckstark stavelse i omljudstabellens position 5VI och som lång i position 4VI (se nedan) samt som kort i trycklätt stavelse på rad VI; jfr nedan under diftonger om *e* i centralvokalsekvenserna *ue*, *ie* och i stamvokalen *ie* i trycklätt stavelse.

i 'vokalen *i*', orundad sluten främre vokal, förekommer frekvent i tryckstark stavelse och kontrasterar mot *ĩ* i vissa ställningar (se nedan)

ĩ 'slutna vokalen *i*', orundad sluten central vokal, förekommer i tryckstark stavelse före *á*, *uo* och *a* i trycklätt stavelse. När *j* i trycklätt stavelse assimilerar den språkhistoriskt korta stamvokalen *a*, utmärkes i föregående stavelse den aktuella vokalens uttalskvalité med *ĩ*.

o 'rundad mellansluten bakre vokal', "svenskt *å*-ljud" som i *gå* (men med kort uttal), förekommer inte enkeltecknad som grafemet *o* men ingår som senare element i diftongen *uo* i trycklätt stavelse.

u 'rundad sluten bakre vokal', motsvarar närmast ljudvärdet i svenskans *o* som i *bott*, i umesamiskan enkeltecknad både som kort och lång vokal; kort på omljudstabellens position 6V, 7I, II, IV och V resp. lång på 2V och 3V. I diftongerna *ue*, *uä*, och *uö* betecknar *u* en främre vokal som närmar sig uttalet av vokalen *ü*.

ü 'rundad sluten central vokal, enkeltecknad och med kort eller lång kvantitet och med ett uttal som närmast motsvarar *u* i svenskans *guld*; kort på 6VI, 7III och 7VI och lång på omljudstabellens position 2VI. Korta *ü* motsvarar på vissa positioner främst i västlig umesamiska *u* (se ovan) i tryckstark stavelse och det lämnas fritt att i skrift bruka det som har lokal förankring (se nedan om variation i vokalismen).

å 'vokalen å', som kort är den en rundad mellansluten bakre vokal, som lång är den mellansluten bakre vokal före *a*, *ij* och *uv* i andra stavelsen, och mellanöppen före *á*, *ie* och *uo* i andra stavelse; jfr positionerna 5V och 6I-IV (kort uttal) och positionerna 1V och 2I-IV (långt uttal pga. monoftongering av fallande diftong).

ä 'vokalen ä', orundad halvöppen främre vokal i diftongen *eä* och *uä*, i diftongen *iä* närmar sig uttalet den halvöppna bakre vokalen *a* i diftongen *ua*; i omljudstabellens positioner 4I-IV.

ö 'vokalen ö' ingår i diftongen *uö* och *yö* som något rundad halvöppen främre vokal, position 4V. I diftongen *yö* närmar sig uttalet den bakre vokalen *o*.

Konsonanter

b 'konsonanten b', labial klusil, i umesamiskan utan stämton, utom som första konsonant i vissa konsonantkluster (se nedan), förekommer intervokalt som enkel- eller dubbeltecknad i konsonantkluster, varvid *b* som senare element i konsonantkluster av typen *jb* kontrasterar mot *jp* där fonemet /h/ saknas i konsonantklustret, t.ex. *lájbbie* 'bröd' visavi *bijppa* 'pipa' (jfr. konsonanten *p* nedan),

d 'konsonanten d', dental klusil, i umesamiskan utan stämton, utom som första konsonant i vissa konsonantkluster (se nedan), förekommer intervokalt som enkel- eller dubbeltecknad i konsonantkluster, varvid *d* som senare element i konsonantkluster av typen *jd* kontrasterar mot *jt* där fonemet /h/ återfinns i konsonantklustret, t.ex. *skájddie* 'landtunga' visavi *ájttie* 'bod' (jfr. konsonanten *t* nedan).

ḏ 'tonande läspljud', tonande dentalspirant, regionalt främst i västlig umesamiska med motsvarighet i *r* eller *d* samt *ḏḏ* motsvarande *rr* eller *dd*. I skrift ges frihet att återge det uttal som har lokal förankring. Dentalspiranten *t* har som ursprunglig lång intervokal konsonant i umesamiskan blivit *hḏḏ* som i *rihḏḏie*, jfr. nordsamiska *ratti* 'spår'.

f 'konsonanten f', tonlös labiodental frikativa, förekommer främst initialt, är lågfrekvent och ingår ofta i nordiska eller finska lånord, t.ex. *fuölkkie* (*fuälkkie*) 'familj'. Intervokalt har ursprungligt *f* sporadiskt övergått till *h* bl.a. i stamkonsonantklustret *hv*, t.ex. i *káhva* 'kaffe'.

g 'konsonanten g', velar klusil, förekommer utan stämton initialt som enkelkonsonant, med stämton i vissa konsonantkluster som t.ex. *juglluo* 'barn; uggla', återfinns dessutom intervokalt som enkel- eller dubbeltecknad konsonant i skilda stamkonsonantkluster utan stämton, varvid *g* som senare element i konsonantkluster av typen *yg* kontrasterar mot *jk* där fonemet /h/ uppträder i konsonantklustret, t.ex. *tjuajggat* 'åka skidor' visavi *tjuajkka* 'mygga' (jfr. konsonanten *k* nedan).

h 'konsonanten h', tonlös laryngal frikativa, förekommer initialt och intervokalt dubbeltecknad i enstaka ord, t.ex. *bahhá* 'ond, elak', i stamkonsonantkluster som inledande element, t.ex. *ráhvie* 'frid, fred' samt i stamkonsonantalternativ av typen *hkk*, *hpp*, *htt* i olika kvantitet.

j 'konsonanten j', tonande palatal frikativa, brukas frekvent initialt, intervokalt och i stamkonsonantkluster.

k 'konsonanten k', tonlös velar klusil, i umesamiskan utan postaspiration utom initialt enkeltecknad eller i konsonantkluster med mer eller mindre tydlig postaspiration i lånord, t.ex. *kämbbet* 'kamma', *klássa* 'glas, dricksglas' samt intervokalt enkel- eller dubbeltecknat med framförställt *h* i stamkonsonant, t.ex. *sáhkke* 'björk' samt som senare element i konsonantkluster innehållande fonemet /h/, t.ex. *tjuajkka* 'mygga' visavi *tjuajggat* 'åka skidor' (jfr. konsonanten *g* ovan).

l 'konsonanten l', tonande dental eller alveolar lateral, förekommer enkel- och dubbeltecknad i alla längdalternativ. Muljerat *l* skrives med *lj* som i andra samiska ortografier, varvid den konsonant dubbleras som *j* fogas till, t.ex. *veállja* 'bror'.

m 'konsonanten m', tonande labial nasal, förekommer initialt och i alla stamkonsonantlängder samt både som inledande och senare element i konsonantkluster, t.ex. *sjámbba* 'häst', *reássjmie* 'teln (i nät eller not)'.

n 'konsonanten n', tonande alveolar nasal, förekommer initialt eller intervokalt i alla stamkonsonantlängder och som inledande element i konsonantkluser samt som muljerat *n* skrivet *nj* initialt eller i konsonantgrupp i skilda längdalternativ, t.ex. *njuönies* 'udde', *mannjie* 'svägerska'. Initialt förekommer *nj* som senare del i kombinationen *sjnj*-. t.ex. i *sjnjieries* 'mus'.

ŋ 'skrivtecken för äng-ljudet', tonande nasal konsonant, förekommer intervokalt enkel- eller dubbeltecknat i alla längdalternativ samt i varierande konsonantkluster, t.ex. *suaŋadit* 'krypa', *miŋŋiele* 'efter, efteråt', *jiäŋŋa* 'is', *jalŋies* 'stubbe'.

p 'konsonanten p', labial klusil, i umesamiskan utan postaspiration utom initialt enkeltecknad eller i konsonantkluster med mer eller mindre tydlig postaspiration i lånord, t.ex. *peänna* 'penna', *pláddie* 'blad (i bok)', intervokalt enkel- eller dubbeltecknad med framförställt *h* kombinerat med konsonant, t.ex. *áhpie* 'myr', samt som senare element i konsonantkluster innehållande fonemet /h/, t.ex. *bijppa* 'pipa' visavi *lájbbie* 'bröd' (se konsonanten *b* ovan).

s 'konsonanten s', tonlös dental frikativa, i umesamiskan frekvent i olika längdalternativ och både som inledande och senare del i stamkonsonantkluster, t.ex. *gasska* 'avstånd', *gámssa* 'palt'. Initialt ingår konsonanten i ett flertal konstellationer, t.ex. *speävttja* 'spöke' *struahтта* 'julafton', *skruvdda* 'kläde', *kriksjsja* ~ *sriksjsja* 'krickand'. I digrafen *sj* bildar *s* liksom i svenskan skrivtecknet för *sj*-ljudet.

t 'konsonanten t', tonlös dental klusil, i umesamiskan utan postaspiration utom initialt i vissa lånord med mer eller mindre tydlig postaspiration, t.ex. *teäkssta* 'text', *tuvsan* 'tusen', intervokalt enkel- eller dubbeltecknat med framförställt *h* i stamkonsonant, t.ex. *giähta* 'hand', samt som senare element i konsonantkluster innehållande fonemet /h/, t.ex. *gijttuo* 'tack' visavi *luajdduo* 'kåtagolv'. Initialt är digraferna *ts* och *tj* frekventa, t.ex. *tsüvviet* 'trava', *tsiäbsas* 'besk, bitter', *tsuadtsa* 'hinna (animalisk bindväv)' respektive *tjábbie* 'vacker', *tjårvvie* 'horn', *tjáhkka* 'topp', *tjievries* 'utter'. De ingår intervokalt i konsonantklustren *hts* och *hts* med skilda uttalslängder, t.ex. *uhttsat* 'söka' respektive *tjáhtjie* 'vatten', *láhtjiet* 'bädda', *áhtjtjie* 'pappa'.

ʈ 'tecken för tonlöst läspljud (tonlös dentalspirant)', i umesamiskan brukad intervokalt i konsonantkluster av typen *ʈk* i skilda uttalslängder, t.ex. *jáʈkkiet* 'skarva', *geäʈkkie* 'järn'. Konsonanten är lågfrekvent och varierar hos olika språkbärare och motsvarar med

varierande spridning som *ḍkk*, *dkk* eller *rkk*. I skrift ges frihet att bruka det uttal som har lokal förankring.

v 'konsonanten v', tonande labiodental frikativa, i umesamiskan frekvent både som initial konsonant och i stamkonsonantkluster i olika längdalternativ och konstellationer t.ex. *vuasstá* 'ost' resp. *sárvvie* 'torrfura', *balvva* 'moln'.

Språkgeografiska aspekten

Umesamiskan bildar i språkligt avseende ett övergångsområde mellan nordlig och sydlig samiska. Exempel i vokalismen i sydlig riktning är:

- övergången av ursamiskt *i och *u i tryckstark stavelse före konsonant i x-serien till *ij och *uv. t.ex. umesamiska *sijttat* 'vilja', *guvllat* 'höra', jfr. lulesamiska *sihtat*, *gullat*.
- höjning av ursamiskt *o och *e i tryckstark stavelse före konsonant i x-serien av långa e-stammar till *u och *i, t.ex. *jühttet* 'flytta', *bissiet* 'steka' jfr. lulesamiska *jåhtet*, *basset*.
- ursamiskt *oa har monoftongerats i umesamiskan, jfr lulesamiska *goahte* 'kåta' och umesamiska *gåhtie*.

Även om *antalet* växlingsfall i omljudet är stort både i syd- och umesamiska, är de *faktiska* skillnaderna betydande mellan områdena. Påtagligast är avvikelserna för diftonger i omljudstabellens

- spalt 2, där ursamiskt *oa i sydsamiskan har diftongerna *åa*, *åa*, *åe*, *åa*, *åå*, *öö* och umesamiskan monoftongerna *å*, *å*, *å*, *å*, *u*, *ü*
- spalt 3 där ursamiskt *uo återfinns med *ua*, *åa*, *åe*, *ue*, *åå*, *öö* i sydsamiskan och umesamiskan fördelar sig mellan grad I-II respektive III med formerna: *ua/ua*, *ua/ua*, *uö/uä*, *ua/ua*, (långt) *u*, *ue* samt
- spalt 4 där ursamiskt *ie/ea i sydsamiskan är *ea*, *ea*, *ie*, *ie*, *yö*, *ee* och umesamiskan med fördelning mellan grad I-II respektive III har *iä/eä*, *iä/eä*, *ie/eä*, *iä/eä*, *yö*, (långt) *e*.

VOKALISM

Vokaler i tryckstark stavelse

Umesamisk skrift har i tryckstark stavelse enkelvokalerna *a á e i ü y å ä* och diftongerna *ie, iä, eä, ua, ue, uä, uö* och *yö*.

Omljud

Enkelvokalers och diftongers positioner i umesamiska ordstammar framgår av omljudstabellen nedan. Vokalernas *position* i tabellen ges med sifferkod för *spalt* och *rad*, t.ex. position **3III** som motsvarar diftongen *uö* och *uä* i första stavelsen före *ie* i andra stavelsen).

1	2	3	4	5	6	7	8		
		I/II III	I/II III						
á	å	ua (uo) ua	iä eä	a	å	u	ï	I	á
á	å	ua (uo) ua	iä eä	a	å	u	ï	II	uo
á	å	uö uö (uä)	ie eä	a	å	ü	i	III	ie
á	å	ua (uo) ua	iä eä	a	å	u	ï	IV	a (-ij, -uv)
å	u	u	yö	å	u	u	y	V	a (-ij, -uv)
ä	ü	ue	e	e	ü	ü	i	VI	e (-ij, -uv)

Exempel:

1 I *tjállá* 'han/hon skriver'; **1 II** *nálluo* 'nål'; **1 III** *lávvie* 'kusin'; **1 IV** *lándda* 'land'; **1 V** *gávdnat* 'finnas, existera'; **1 VI** *sáddet* 'sända'

2 I *ábbá* 'syster'; **2 II** *gárruot* 'sy'; **2 III** *sáhkíe* 'björk'; **2 IV** *hállá* 'tal';
2 V *stubatje* 'liten stuga', *gujvatje* 'liten skovel'; **2 VI** *tjühkket* 'samla ihop'

3 I I/II *vuajnáv* 'jag ser'; III *muaddá* 'päls'; **3 II** I/II *tjuavvuot* (*tjuovvuot*) 'följa', III *gualdduo* 'snöyra'; **3 III** I/II *buölliet* 'brinna', III *guössie* (*guässie*) 'gäst'; **3 IV** I/II *muarra* (*muorra*) 'trä; träd', III *tjuajkka* 'mygga'; **3 V** *vujdnat* 'ses'; **3 VI** *lueddet* 'klyva (en gång)'

4 I I/II *siássá* 'faster', III *heárrá* 'präst'; **II** I/II *tjiárruot* 'gråta', III *beárgguo* 'kött'; **4 III** I/II *giehtje* 'ände', III *neállje* 'fyra'; **4 IV** I/II *giállá* 'språk', III *heäjbma* 'hem'; **4 V** *gyössat* 'dras'; **4 VI** *merkhet* 'märka (en ren)'

5 I *dahkká* 'han/hon gör'; **5 II** *bargguo* 'arbete'; **5 III** *adniet* 'ha; hålla'; **5 IV** *gasska* 'mellanrum'; **5 V** *gájjkat* 'rivas'; **5 VI** *debrretit* 'fästa'

6 I *gáddá* 'han/hon dödar'; **6 II** *nádduo* 'nystan'; **6 III** *láddie* 'fågel'; **6 IV** *bárrat* 'äta'; **6 V** *guddat* 'dödas'; **6 VI** *lúddet* 'lyfta'

7 I *guvllá* 'han/hon hör', *suddá* 'den/det smälter', *mujtáv* 'jag minns'; **7 II** *sujtuo* 'vård'; **7 III** *lüsspie* 'utlopp'; **7 IV** *luhkkat* 'läsa'; **7 V** *urrame* 'varit'; **7 VI** *süjttet* 'vårda'

8 I *bihhtá* 'bit'; **8 II** *lihkkuo* 'lycka'; **8 III** *giyttiet* 'tacka'; **8 IV** *jijja* 'natt';
8 V *vydnatje* 'lite arbete'; **8 VI** *nikttet* 'njuta, åtnjuta'

Se exempelsamling i Appendix A.

Variation i vokalismen

I umesamiskan finns i vokalismen en variation knuten till geografisk region eller familj/by, som framgår av fonogram och uppteckning i ljudskrift. Under kommittéarbetets gång har följande variation i vokalismen konstaterats som avviker från det beslut som har tagits:

- i omljudstabellen beträffande **2V** *butsh* / *båtsh* (pl.) 'renar', **3I** i grad I/II t.ex. *muoddáv* / *muaddáv* '(ack.sg.) päls', **3II** i grad I/II *tjuovvuot* / *tjuavvuot* 'följa', **3IV** i grad I/II *nuorah* / *nuarah* (nom. pl.) 'unga', **4VI** *gesij* / *giesij* 'han/hon drog', **6VI** *sjedden* / *sjidden* 'de blev', **7III** *lüsspie* / *lusspie* 'utlopp från sjö', *gükssie* / *gukssie* 'kosa'.

- variation i formskicket med konsekvens för vokalismen är i östlig respektive västlig umesamiska t.ex. *bahkadijjá* ~ *bahkadiejjie*, 'förmanare, rådgivare' < *bahkadit*,

- avvikelser i löpande text beroende på talrytm och satsbetoning för lättbetonade postpositioner som kan uppstå, t.ex. *diehtie* > *dehte* 'för - skull', *dassnie* > *dessne* 'där', *dasstie* > *desste* 'därifrån'. Även vissa nomen förekommer frekventast med vokalförkortning. Ett exempel är räkneordet *guökttie* (*guäkttie*) > *güektte* 'två'. Ordet *jávrrie* 'sjö' är ett frekvent ortnamnelement som har flera kortformer utan relevans till omljudstablån, bl.a. *-hure* som t.ex. i *Gijddahure* 'Vårsjön'.

Tryckförhållanden i diftonger

Diftongerna kan ha tryck på första eller andra komponenten. Före konsonantcentret i kvantitet III har diftongerna trycket på andra komponenten t.ex. i ordet *guölbbe* (*guälbbe*). Före konsonantcentret i kvantitet II och I får diftongen trycket på den första komponenten. När vokalen är i trycklätt ställning är den något reducerad, särskilt beträffande den andra komponenten i diftongen. Därför uttalas den trycklätta vokalen /a/ i diftongen /ua/ i ordet *guassa* 'gran', som halvöppen vokal och uttalet blir lite högre än hos den motsvarande tryckstarka vokalen /a/ i diftongen /ua/ i ordet *gualgga* 'hår', där vokalen /a/ uttalas som en låg vokal.

Vokaler i trycklätt stavelse

Umesamisk skrift har i trycksvag stavelse primärt enkelvokalerna *a á e* och diftongerna *uo* och *ie*. Andra vokaler kan vid ordböjningen även uppträda i trycksvag stavelse.

Korta vokaler

Korta vokaler i trycklätt stavelse återgår på

- ursamiskt **e*, **u* och **i* som i umesamiskan representeras av [*ê*], [*â*] resp. [*ə*], dvs. orundad halvöppen bakre vokal resp. orundad halvöppen mellanvokal, t.ex. *dahkkat* 'göra', *gyössat* 'dras' resp. *tjühkket* 'samla', *ärbbet* 'ärva'. Vokalerna kan enklast indelas i "mörka vokaler" och "ljusa vokaler" och återges ortografiskt med *a* respektive *e*.
- dessutom skrivs den bakre reducerade vokalen i trycklätt tredje stavelse med *e* eller *a* enligt lokalt uttal, t.ex. *tjuajgggame* ~ *tjuajggama*.

Kort vokal i trycklätt stavelse av uddastaviga ordstammar synkoperas:

- kort *a* faller och den form som uppstår följer det fullständiga trestaviga ordets konsonantism, t.ex. *subtsstit* av *subtsastit* 'berätta', *gástdis* < *gástadis* 'dop', *liäggs* *läggas-*, 'varm'.
- vid adjektiv med attributiva former på *-es*, t.ex. attr. adj *tjähpps*, pred. *tjáhppade* 'svart', attr. *velggs*, pred. *veälggade* 'vit'.

Kort vokal i trycklätt stavelse av jämnstaviga ordstammar berörs av synkope:

- beträffande kort *a* i andra stavelsen av fyrstaviga verb eller nomen bildade genom avledning eller sammansättning, t.ex. *dahkkdallat* < *dahkkadallat* 'låtsas', *tjühkkdahttiet* < *tjühkkedahttiet* 'få att sätta sig',
- i andra stavelsen av jämn- eller uddastaviga böjningsformer av verb eller nomen slutande på *-h* och föregångna av kort vokal, t.ex. 3 pr. pl. *dehkkh* < *dahkkat* 'de gör', 3 pr. pl. *välddh* < *välddiet* 'de tar', nom. pl. *tsubbh* < *tsuabbuo* ~ *tsuabbuo* 'groda', nom. pl. *varrásubbh* < *varrásubba* 'friskare',
- i sammansättning av typen *áhttjáhkká* ~ *áhtjáhkká*, där det är fråga om apokope av förleden, brukas ingen fyrstavig grundform.

Långa vokaler i trycklätt stavelse före margo:

- är i umesamiskan bevarade som *á*, *uo* och *ie* i motsats till förhållandet i sydsamiskan, där reducering sker av *a*, *oe*, *ie* i trycklätt stavelse till *e*, *o*, *e* före kort *e* i efterföljande stavelse, t.ex. *mánátje*, visavi *maanetje* 'litet barn', *biälluoke* visavi *beallohke* 'skällren'. Detta gäller även perfekt particip, t.ex. *båhtáme*, *tjuahppame*, *guelleme*, 'kommit', 'huggit', 'fiskat', visavi *båateme*, *tjoehpeme*, *gööleme*.

Vokaler i en trestavig stavelsetakts margo

- är oavsett historiskt ursprung de korta *a, e, i, u*, t.ex. *iädnamah* 'marker', *dahkkijmeh* 'vi gjorde', *mujttalit* 'berätta', *byörgatjuv* (ack. sg.) 'lite kött',
- av vilka korta *e* och *a* berörs av synkope mellan tonlösa konsonanter, t.ex. nom. pl. *årrievh* < *årriev* 'ekorre', nom. pl. *bårrievh* < *bårriev* 'broms', nom. pl. *rátckavh* < *rátckuv* ~ *rátckave* 'skiljning', nom. pl. *såbmásh* < *såbmies* 'någon',
- kan valfritt skrivas med *a* eller *e* som i *tjuajggama* 'skidat' resp. *büdiymeh* 'vi kom' och
- dessutom kan former som 3p. pl. pres. av uddastaviga verb med *eä* antingen behålla diftongen eller få den synkoperad, t.ex. *tjuädtjieleäh* (två stavelsetakter) ~ *tjuädtjielh* (en stavelsetakt) < *tjuädtjielit* 'stå upp', *bårraleäh* ~ *bårralh* < *bårralit* 'hastigt äta upp'.

KONSONANTISM

Enkelkonsonanter

Umesamiskans enkeltecknade konsonanter är *b d ċ f g h j k l m n ŋ p r s t t v*. Konsonanternas ljudvärden har nämnts ovan. Umesamiskan har utom enkeltecknade konsonanter även digraferna, *nj, sj, ts* och *tj*. Deras bruk i stamkonsonantkluser framgår nedan.

Stadieväxling

Den umesamiska konsonantismen är nära förknippad med stadieväxlingen som kan beröra både ursprungliga enkelkonsonanter och konsonantgrupper mellan tryckstark och trycklätt stavelse. Umesamiskan har i motsats till sydsamiskan stadieväxling, men den är i förhållande till nordligare växlingsfall mer begränsad. Stamkonsonanter som berörs av växling beskrivs nedan och de former som visas är av nomen gen.sg. och av verb 1 pr.sg. presens.

Stadieväxling inträder

- som kvalitativ och/eller kvantitativ växling i stamkonsonant efter *lång vokal* i tryckstark stavelse vid *klusiler, affrikator, sibilanter, likvidor* och *nasaler*, t.ex. *báhkua:báguon* 'ord', *báhtsiet:bátsáv* 'stanna kvar', *giessie:giesien* 'sommar', *bállie:bálien* 'gång'.
- efter *kort* eller *lång vokal* i tryckstark stavelse, när stamkonsonantens senare element i grundformen består av *klusil* eller *geminata*, t.ex. vid kort vokal: *silbba:silban* 'silver', *mujttuo:mujtuon* 'minne'; vid lång vokal: *guölbbe(guälbbe):guölbien* 'golv', *hávga:hávgan* 'gädda'.

Stadieväxling uteblir

- vid stamkonsonant tillhörande *x-* och *xx-serierna* efter *kort vokal* i tryckstark stavelse, varvid ordstammen alltid har grad III, t.ex. *juhkka:juhkkan* 'bäck', *namma:namman* 'namn', *mannat:mannuv* 'gå', *lihttie:lihttien* 'käril', *nađđa:nađđan* 'skaft', *gadtsa:gadtsan* 'klo, klöv'.

Stadieväxlingen utmärkes inte

- vid *geminata* tillhörande *xx-serien* (*bb, dd, gg, dts, dtj, ss* osv) efter *lång vokal* i tryckstark stavelse, t.ex. *ábbá:ábbán* 'syster', *gáddie:gáddien* 'strand', *bággie:bággien* 'grimma', *beässie:biessien* 'näver'.
- vid kluster bestående av *klusil+nasal*: *geäbnie:giebnien* 'kittel', *beäbmuo:biäbmuon* 'mat'.

Enkelkonsonanter och växlingsfall

Klusiler och affrikator förekommer

- initialt med stavningen *b-*, *d-*, *g-*, *ts-*, *tj-*, undantagsvis och främst i lånord, med *p-*, *k-*, *t-*,
- i ställning som centralkonsonanter efter lång vokal i tryckstark stavelse med längdalternativ av typen *g:hk:hkk*, dvs. med fonemet /h/ återgiven i grad II~III i enlighet med andra samiska ortografier i stället för på fonetisk grund med *g:hk:hkk*; t.ex. *báhkua:báguon* 'ord', *dahkkat:dahkkuv* 'göra'.

Se exempelsamling i Appendix B1.

Frikativor, nasaler och likvidor förekommer

- förutom i intervokal ställning i grad I~II och II~III, t.ex. *rájjie:rájien* 'gräns'
- även som muljerade ljud i alternativen grad I~II och II~III, t.ex. *mannjie:mannjien* 'sonhustru'

Se exempelsamling i Appendix B2.

Konsonantgrupper och växlingsfall

Centralkonsonantgrupper bestående av skilda konsonanter, konsonantkluster, som förekommer mellan tryckstark och trycklätt stavelse i ordet, kan indelas i sådana som består av *obstruenter* (klusiler, frikativor och affrikator) respektive med *sonoranter* (likvidor och nasaler).

Obstruenter

Klusiler

Klusiler ingår som första element i konsonantkluster tillsammans med *klusiler*, *affrikator* eller *frikativor*. Växlingsfall i grad III~II inleds med

- tonlös klusil och det senare elementet dubbeltecknat i grad III, t.ex. *mákssuo:máksuon* 'betalning'
- tonande klusil och det senare elementet dubbeltecknat i grad III, t.ex. *hábdđie:hábdđiev* 'mjälte'.

Se exempelsamling i Appendix B3.

Klusiler och homorgana nasaler ingår i konsonantkluster med

- växling efter lång vokal i tryckstark stavelse i grad II~I som är distinkt, medan växling III~II uteblir, t.ex. *sábmie:sámien* 'same', *beäbmuo:biäbmuon* 'mat'.

Se exempelsamling i Appendix B4.

Klusiler och heteroorgana nasaler ingår i konsonantkluster med

- centralkonsonant som innehåller alternativt saknar inskottskonsonant och alternerar med form som har eller som saknar inskottskonsonant: t.ex. *geäbdnie ~ geäbnie:giebdnien ~ giebnien* 'kittel, kärl'.

Se exempelsamling i Appendix B5.

Klusiler och likvidor eller *halvvokaler* ingår i en serie av konsonantkluster med

- växling i grad III~II, t.ex. *juglluo:jugluov* 'uggla', *rißja:rißjan* 'flöte (vid notkil)'.
Se exempelsamling i Appendix B6.

Frikativor

Tonlös dental frikativa *t* och tonlös postalveolar frikativa, *s* respektive *sj*, bildar med *klusiler*, *nasaler*, *likvidor* och *v* en

- serie i vilken stamkonsonantklustrets första element är förlängt i grad III, t.ex. *reässjmie:riesjmien* 'teln (i nät, not)'.
Se exempelsamling i Appendix B7.

Frikativor, tonande och tonlösa dentala frikativor bildar med *frikativor*, *klusiler* och *nasaler*

- en serie i vilken den tonlösa frikativan *h* tillsammans med *frikativor*, *nasaler* och *likvidor* bildar lågfrekventa stamkonsonantalternativ i grad III eller grad II utan växling, t.ex. *káhva:káhvan* 'kaffe'.
Se exempelsamling i Appendix B8.

Sonoranter

Likvidor

Likvidor som första element före *klusil* bildar tre serier med stamkonsonanten i grad III~II, av vilka

- en innehåller fonemet /h/ mellan klustrets två element, t.ex. *stálppie:stálpjen* 'varg',
- den andra saknar fonemet /h/ i klustret, t.ex. *gálbbie:gálbjen* 'kalv',
- samt en tredje som är en kombinationsform, t.ex. *sijttat:sijduv* '(att) vilja'

Se exempelsamling i Appendix B9.

Likvidor som första element före *nasaler* bildar en serie av stamkonsonanter

- i vilken *homorgan klusil* ingår i konsonantklustrets centrum och har växling i grad III~II, t.ex. *guöjbmie (guäjbmie):guöjmien* 'kamrat'
- i vilken *h* ingår i konsonantklustrets centrum i starkstadium och saknar växling i skrift, t.ex. *tjájhnie:tjájhnién* 'hackspett'.

Se exempelsamling i Appendix B10.

Nasaler

Nasaler bildar med *klusiler* och *affrikator* serier av stamkonsonanter i grad III~II,

- med fonemet /h/ i serien, t.ex. *simkká:simkásne* 'skugga'
- utan fonemet /h/ i serien, t.ex. *sjåmbba:sjåmban* 'häst'
- i några fall med *sibilanter*, vanligen lånord eller expressiva termer, t.ex. *gámssa:gámsan* 'blodpalt'

Se exempelsamling i Appendix B11.

Treledade stamkonsonantkluster

Stamkonsonantkombinationer med tre olika konsonanter inleds med *likvida*, *frikativa* (*j* eller *v*) eller *nasal* och med *s* i central position samt *klusilen k* eller *t* som sista element. De bildar en serie med stadieväxling i grad III~II, t.ex. *beäjsskuo: biäjskuov* 'fördärv'.
Se exempelsamling i Appendix B12.

Geminatakonsonanter

Umesamiskans geminator av *klusiler* och *affrikator* har ingen opposition mellan tonande och tonlösa alternativ. Efter kort vokal i tryckstark stavelse kontrasterar inte heller umesamiskans geminator beträffande kvantitet eller kvalitet. Efter lång vokal påverkas kvantiteten marginellt och utmärkes inte i skrift. De behandlas därför ortografiskt på samma sätt som geminator av *frikativor*, *likvidor* och *nasaler*. Vi får därmed serier av typen *beägga:biäggan* 'vind'. Se exempelsamling i Appendix B13.

Konsonanter i margo

Mellan andra och tredje stavelsen i ett verb eller nomen kan nedanstående enkelkonsonanter eller konsonantgrupper förekomma. Exempel har inte tagits från konsonanter som ingår i böjda former av ord, men något exempel kan däremot vara en avledning, som har resulterat i en trestavig stam. I de flesta fall uppstår inga ortografiska problem vid konsonanterna *d*, *h*, *ld*, *lg*, *lm*, *n*, *nj*, *rd*, *rg*, *rv*, *sj*, *st*, *tj*, t.ex. *bahkadis* 'råd, anvisning', *dárbahit* 'behöva', *uvdaldis* 'framstycke i kolt', *ussjuolmis* 'tanke', *dålmanje* 'nämndeman', *njuarranit* 'bevekas', *sjuvanje* 'bra vallhund', *ánjierge* 'spänne i skidbinning', *giämardit*, 'knippa ihop', *biägarve* ~ *biägggarve* 'mossbevuxen myr', *gávastit* 'gäspa', *ninnuostit* 'stärka', *várdásjit* ~ *várdáhit* 'spana', *guavdátje* 'centrum'. Ordet *gierietse* 'ackja' kan innehålla fonemet /h/ i konsonantmargo: *gieriehtse*.

I trestaviga nomenstammar som slutar på konsonanten /k/ + vokal återger vanligen konsonanten *k* i klustret /hk/ som i *gåjkieke* 'bellingsko', *várieke* 'fjällsame', *skindeke* 'bångstyrig ren', *sihpieke* 'skida' i motsats till fall utan /h/ som skrivs med *g*, t.ex. *gisstage* 'bellinghandske', *máddage* '(nedre delen av en) stam', *fyölage* 'fjärding', *gartsage* 'töm av skinn och senor', *byössage* 'vidja'.

Variation i konsonantismen

I umesamiskans konsonantismen finns en variation knuten till geografisk region eller familj/by, som framgår av fonogram och uppteckningar. Exempel på variation som kan förekomma är t.ex.:

- beträffande initial konsonant/initiala konsonanter, *gårvvie* *rv* ~ *årvvie* *rv* 'årtull', *háhnies* *háhnás-* ~ *áhnies* *áhnás-* 'snål', *struahtta* ~ *sruahtta* 'julafton', *krikssja* ~ *srikssja* ~ *strikssja* 'krickand',

- beträffande inskottskonsonanter i konsonantkluster med växlingar som har regional spridning (i väster utan inskott):

bm:m *åbmie*:åmien ~ *åmie*:åmien 'gammal', *låbmie*:låmien ~ *lámie*:låmien 'dal',
 sábmie:sámien ~ *sámie*:sámien 'same'.

dn:n *jiädna*:jiänan ~ *jiäna*:jiänan 'ljud'; *krádnuo*:kránuon ~ *kránuo*:kránuon 'rana'

gɣ:ŋ *jiägŋa*:jiäŋan ~ *jiäŋŋa*:jiäŋan 'is'

jdn:jn *bájdnet*:bájnáv ~ *bájnnet*:bájnáv 'påverka, tränga igenom', *vuöjdnet* (*vuäjdnet*):vuajnáv
~
 vuöjnniet (*vuäjnniet*):vuajnáv 'se'

ldn:ln *bualdnat*:bualnuv ~ *bualnnat*:bualnuv 'vissna', *båldnie*:bålnien ~ *bålnnie*:bålnien 'backe',
 suöldnie (*suöldnie*):suölnien ~ *suölnnie* (*suölnnie*):suölnien 'dagg'

ldnj:lnj *skåldnjuo*:skålnjuon ~ *skålnnnjuo*:skålnjuon 'svensk kvinna (nedsättande term)'

vdn:vn	<i>gávndie:gávniē ~ gávnnie:gávniē</i> 'föremål', <i>deävdnuo:diävnuon ~ deävnnuo:diävnuon</i> 'tjänst'
vdnj:vnj	<i>gīvdnjuot:gīvnjuov ~ gīvnnjuot:gīvnjuov</i> 'hänga', <i>skuvdnjá:skuvnján ~ skuvnnjá:skuvnján</i> 'notkil', <i>seävdnjiede:sievnjies seävnnjiede:sievnjies</i> 'mörk'
vgn:vnj	<i>buerestsjüvgñiedit ~ buerestsjüvññiedit</i> 'välsigna', <i>buerestsjuvgnádis ~ buerestsjuvññádis</i> 'välsignelse'
rbm:rbm	<i>árbmuo:ármuon ~ ármmuo:ármuon</i> 'nåd', <i>suarbma:suarman ~ suarmma:suarman</i> 'finger', <i>jeärbmie:jiärmien ~ jeärmmie:jiärmien</i> 'förstånd'
rdn:rdn	<i>bárdnie:bárdniē ~ bärnnie:bärniē</i> 'pojke', <i>tjeärdna:tjiärdnan ~ tjeärnna:tjiärnan</i> '(smör)kärna'

SAMMANSATTA ORD

I sammansatta ord med jämnstaviga stammar

- står den första sammansättningsleden generellt i nominativ, t.ex. *nuarttagiehtjie* 'norra ände (av ngt)', *güdniebárdnie* 'beundrare', *vuölliebiellie* 'undersida', *beärgguoájtjie* 'köttbod', *gámasuöjdnie* (*gámasuäjdnie*) 'skohö' (*gáma gábmag-* 'sko'), *gámasgåddårvvie* 'en omgång (dvs. fyra stycken) bellingar (*gámas gábmás-* 'belling')'.

I sammansatta ord med uddastavig förled som har utljudande vokal

- kan sammansättningens förled variera, t.ex. *bissiemebánna ~ bissiembánna* 'stekpanna', *vuöjjiemebálgies ~ vuöjjiembálgies* 'körväg'. Med behållen vokal vanligen *urruomesijje* 'boplatz' men särskilt i ortnamn utan vokal *Bijjieluabbale* men *Luabbaljávrrie*.

Likssjuo 2016-04-06

Henrik Barruk
Lusspie/Storuman

Olavi Korhonen
Suddes/Boden

Pekka Sammallahti
Veahčat/Vetsikko

Ole Henrik Magga
Guovdageaidnu/ Kautokeino

BILAGOR

Appendix A och Appendix B med exempelsamlingar för vokalism och konsonantism och Appendix C textprov från inspelning.

Appendix A.

Omljudsfall, exempelsamling

Umesamiskans omljud åskådliggöras av varje vokals läge i en tablå i vilken lodrät *spalt* (vokalen i tryckstark stavelse) och vågrät *rad* (relation till vokal i trycklätt stavelse) möts. Skärningspunkten kallas *position* (fetade koder nedan). Umesamiskans omljudstablå (jfr. ovan i texten) med spalt 1-8 och rad I-VI exemplifieras på följande sätt:

1 I	<i>tjállá</i> 'han/hon skriver', <i>tjálláme</i> , 'skrivit', <i>ájjá</i> 'farfar'
1 II	<i>nálluo</i> 'nål', <i>mákssuo</i> 'betalning', <i>gálluoke</i> 'härnsko'
1 III	<i>tjábbies</i> 'vacker', <i>tjálliet</i> 'skriva', <i>lávvie</i> 'kusin'
1 IV	<i>lándda</i> 'land', <i>báhkka</i> 'hetta', <i>gássa</i> 'gås', <i>klássa</i> 'glas'
1 V	<i>gávdnat</i> 'finnas, existera', <i>sálttat</i> 'salta', <i>svárrat</i> 'svara'
1 VI	<i>lättkket</i> 'slå (en gång)', <i>sáddet</i> 'sända', <i>slájjet</i> 'slå hö', <i>ärbbet</i> 'ärva'
2 I	<i>ábbá</i> 'syster', <i>báhtá</i> 'han/hon kommer', <i>tjággá</i> 'han/hon plockar'
2 II	<i>gárruot</i> 'sy', <i>dálvvuot</i> 'föra, leda', <i>bándduot</i> 'bli rik'
2 III	<i>báries</i> 'gammal', <i>sáhkke</i> 'björk', <i>báhtiet</i> 'komma'
2 IV	<i>hállá</i> 'tal', <i>játkka</i> 'skarv(stycke)', <i>dárjuotit</i> 'stötta'
2 V	<i>stubatje</i> 'liten stuga', <i>gujvatje</i> 'liten skovel'
2 VI	<i>tjúhkket</i> 'samla ihop', <i>büttket</i> '(hastigt) slita av'
3 I	I/II <i>vuajnáv</i> 'jag ser'; III <i>muaddá</i> 'päls', <i>vuarddá</i> 'han/hon väntar'
3 II	I/II <i>tjuavvuot</i> 'följa', <i>guahtuome</i> 'bete'; III <i>luadduot</i> 'klyva', <i>gualdduo</i> 'snöyra'
3 III	I/II <i>buölliet</i> 'brinna', <i>vuöjjiet</i> 'köra'; III <i>guössie</i> (<i>guässie</i>) 'gäst', <i>guölbbe</i> (<i>guälbbe</i>) 'golv'
3 IV	I/II <i>muarra</i> 'träd; trä', <i>vuajdadit</i> 'smörja'; III <i>tjuajkka</i> 'mygga', <i>vuassjat</i> 'koka'
3 V	<i>vulas</i> 'ned', <i>vujdnat</i> 'ses', <i>gudda</i> 'låga, vindfälla'
3 VI	<i>lueddet</i> 'klyva (en gång)', <i>vuerkket</i> 'bevara, lägga i förråd', <i>vuelgguv</i> 'jag for'
4 I	I/II <i>diävvá</i> 'kulle', <i>siässa</i> 'faster'; III <i>heärrá</i> 'präst', <i>eähttsá</i> 'han/hon älskar'
4 II	I/II <i>biärguoh</i> , pl. 'kött', <i>tjiärruot</i> 'gråta'; III <i>beärgguo</i> 'kött', <i>geäjdnuo</i> 'väg'
4 III	I/II <i>giehtjie</i> 'ände', <i>riehpien</i> 'rökhål'; III <i>neälljie</i> 'fyra', <i>geäđggie</i> 'sten'
4 IV	I/II <i>giälla</i> 'språk', <i>jiägga</i> 'is'; III <i>heäjbma</i> 'hem', <i>geähttjat</i> 'titta', <i>seärgga</i> 'mört'
4 V	<i>byörrat</i> 'böra', <i>dyöddat</i> 'tryckas ned', <i>gyössat</i> 'dras', <i>byörgatje</i> 'lite kött'
4 VI	<i>lejkket</i> 'hälla ut'; <i>gesij</i> 'han/hon drog'; <i>merkket</i> 'märka (en ren)'
5 I	<i>galggá</i> 'han/hon skall', <i>dahkká</i> 'han/hon gör', <i>vaddá</i> 'han/hon ger'
5 II	<i>bargguo</i> 'arbete', <i>sjadduo</i> 'växt', <i>asstuo</i> 'tid för något, fritid', <i>tjavdduo</i> 'bli fastare'
5 III	<i>adniet</i> 'ha; hålla', <i>balddiet</i> 'skrämma', <i>vasstie</i> 'ful', <i>vaddiet</i> 'ge'
5 IV	<i>gasska</i> 'mellanrum', <i>hapssa</i> 'lukt', <i>sarvva</i> 'älg', <i>jargga</i> 'mittparti (av sjö)'
5 V	<i>gujkkat</i> 'rivas', <i>bulddat</i> 'skrämmas, bli skrämd', <i>suvvane</i> 'sel'
5 VI	<i>debrretit</i> 'fästa', <i>ekttedit</i> 'förena, sammanföra', <i>veddud</i> 'jag gav'
6 I	<i>laddátje</i> 'liten fågel', <i>gaddá</i> 'han/hon dödar', <i>mávkáh</i> 'byxor'
6 II	<i>másskuode</i> 'täckt', <i>náđđuo</i> 'nystan', <i>gábdduot</i> 'flyta', <i>málssuot</i> 'byta'

6 III	<i>låddie</i> 'fågel', <i>gåddiet</i> 'döda', <i>bårdiet</i> 'stapla', <i>mårdie</i> 'huggkubbe'
6 IV	<i>dålla</i> 'eld', <i>gålggat</i> 'rinna', <i>bårrat</i> 'äta', <i>nåhkkat</i> 'ta slut'
6 V	<i>guddat</i> 'dödas', <i>gupssat</i> 'bli lottlös', <i>nuhkkat</i> 'få slut på något'
6 VI	<i>üllet</i> 'göra färdig', <i>lūbđđet</i> 'lyfta', <i>būtđđet</i> 'slita av', <i>lūđđet</i> 'jaga/fånga fågel'
7 I	<i>guvllá</i> 'han/hon hör', <i>suddá</i> 'den/det smälter', <i>mujtáv</i> 'jag minns'
7 II	<i>juglluo</i> 'uggla; barn', <i>snuhttu</i> 'orrhöna', <i>urruot</i> 'bo, vistas', <i>sujttuo</i> 'vård'
7 III	<i>lūsspie</i> 'utlopp', <i>gūkssie</i> 'kosa', <i>jūvvie</i> 'bälte', <i>rūhttie</i> 'bäckcravin', se om ü ovan
7 IV	<i>ukssa</i> 'dörr', <i>uhttsat</i> 'söka', <i>juhka</i> 'bäck', <i>luhkkat</i> 'läsa', <i>guvllat</i> 'höra'
7 V	<i>guvllije</i> 'han/hon hörs', <i>urrame</i> 'varit', <i>guvllame</i> 'hörts'
7 VI	<i>sūjttet</i> 'vårda', <i>mūtđđet</i> 'slå sönder'
8 I	<i>bīhtá</i> 'bit', <i>gījssá</i> 'klövjekorg', <i>nīhtá</i> 'han/hon hotar', <i>gīhtá</i> 'glugg (i vägg)'
8 II	<i>līhkkuo</i> 'lycka', <i>gīrkkuo</i> 'kyrka', <i>gījttuo</i> 'tack', <i>gīlljuot</i> 'ropa', <i>stīhkkuo</i> 'aln'
8 III	<i>gijttiet</i> 'tacka', <i>nīhtiet</i> 'hota', <i>visstie</i> 'renlav', <i>skīđđie</i> 'skinn, (ren)hud'
8 IV	<i>jījja</i> 'natt', <i>sīlbba</i> 'silver', <i>rīssja</i> 'svavel', <i>bījvvat</i> 'hålla sig varm', <i>sījttat</i> 'vilja'
8 V	<i>lyjkkat</i> 'tycka om', <i>vydnatje</i> 'lite arbete', <i>lyvvadit</i> 'vila (om renar)'
8 VI	<i>nīktet</i> 'njuta, åtnjuta', <i>gīvdnjet</i> 'hänga upp', <i>fīrkket</i> '(trans.) skaka'

Appendix B.

Stadieväxling, exempelsamling

Växlingsfall B1.

Växling med *klusiler* och *affrikator* efter *lång* vokal i tryckstark stavelse. Av längdalternativen grad I~II~III, innehåller fonemet /h/:

hp:b	<i>áhpie:ábien</i> 'myr', <i>jáhpie:jábien</i> 'år', <i>liähpa:liäban</i> 'bakval, vindskydd'
hpp:hp	<i>tráhppuo:tráhpun</i> 'torkställning för not', <i>náhppie:náhpjen</i> 'samisk mjölkstäva'
ht:d	<i>giähta; giädan</i> 'hand', <i>báhtiet:bádáv</i> 'komma'
htt:ht	<i>máhtiet: máhtáv</i> 'kunna', <i>nuöhttie:nuöhtien</i> 'not'
hk:g	<i>báhkuo:báguon</i> 'ord', <i>niähkuo:niäguon</i> 'dröm'
hkk:hk	<i>báhka:báhan</i> 'hetta', <i>veähkkie: viehkien</i> 'hjälp'
hts:ts	<i>biehtsie:bietsien</i> 'tall', <i>tjáhtsie: tjátsien</i> 'vatten'
htts:hts	<i>meähttsie:miehtsien</i> 'skog', <i>fáhttsa:fáhtsan</i> 'vante'
htj:tj	<i>vuöhtjiet:vuatjáv</i> 'skjuta', <i>giehtjie:gietjen</i> 'ända'
htjt:htj	<i>geähtjtat:giähtjáv</i> 'titta', <i>áhttie:áhtjen</i> 'far'

Växlingsfall B2.

Växling med *frikativor*, *nasaler*, *likvidor* och *halvvokaler* förekommer i grad I~II och II~III samt som muljerade ljud i grad I~II och II~III:

jj:j	<i>ájjá:ájján</i> 'farfar', <i>bájjat:bájuv</i> 'tillåta', <i>vuajja:vuajan</i> 'smör'
jj:jj	<i>jījja:jījjan</i> 'natt', <i>plījja:plījjan</i> 'bly', <i>sījje:sījjen</i> 'plats'

ll:l	<i>nálluo:náluon</i> 'nål', <i>njualla:njualan</i> 'pil'
ll:ll	<i>balluo:balluon</i> 'rädsla', <i>njalla:njallan</i> 'stolpbod'
mm:m	<i>njámmat:njámmuv</i> 'föra ihop', <i>námmie:námien</i> 'basthud, hud på horn'
mm:mm	<i>namma:namman</i> 'namn', <i>njammat:njammuv</i> 'dia'
nn:n	<i>mánná:mánán</i> 'barn', <i>njuönnie:njuönien</i> 'näsa, nos'
nn:nn	<i>mannat:mannuv</i> 'gå', <i>ünnie:ünniebe</i> (komp.) 'liten'
ŋŋ:ŋŋ	<i>miŋŋie:-miŋŋiebe</i> 'bak, bakre', <i>miŋŋiede</i> 'bakifrån'
rr:r	<i>muarra:muaran</i> 'träd', <i>bárruo:báruon</i> 'våg', <i>mierrie:mierien</i> 'mängd'
rr:rr	<i>sirrie:sirrien</i> 'blåbär', <i>garra:garras</i> 'hård'
ss:s	<i>biessie:biesien</i> '(fågel)bo', <i>ássie:åsien</i> 'del, andel', <i>giessie:giesien</i> 'sommar'
ss:ss	<i>beässie:biessien</i> 'näver', <i>vuassa:vuassan</i> 'säck'
vv:v	<i>luövvie:luövien</i> 'lave, hjäll', <i>suavva:suavan</i> 'rök', <i>gávva:gávan</i> 'krök'
vv:vv	<i>jüvvie:jüvvien</i> 'bälte', <i>livva:livvan</i> '(renens) vila'
nnj:nj	<i>ánjies:ánnjásan</i> 'sträcksena i bakbenet'
nnj:nnj	<i>mannjie:mannjien</i> 'sonhustru', <i>línja:línjan</i> 'linje'

Växlingsfall B3.

Växling med *klusiler* som ingår som första element i konsonantkluster tillsammans med *klusiler*, *affrikator* eller *frikativor*. Växlingar i grad III~II inleds med tonlös eller tonande klusil och det senare elementet dubbeltecknat i grad III:

kss:ks	<i>mákssuo:máksuon</i> 'betalning', <i>åkssie:åksien</i> 'gren'
kssj:ksj	<i>ruökssjie (ruäkssjie):ruöksjien</i> 'stek', <i>ákssjuo:áksjuon</i> 'yxa'
ktt:kt	<i>bákttie:báktien</i> 'klippa, klippstup', <i>luaktta:luaktan</i> 'vik'
ktjt:ktj	<i>tjeäkttja:tjiäktjan</i> 'fiskgjuse', <i>tjakttja:tjaktjan</i> 'höst'
ktts:cts	<i>gákttsie:gáchtsien</i> 'åtta', <i>rákttsa:ráchtsan</i> 'dragrem i ackja'
pkk:pk	<i>såpkkat:såpkuv</i> 'skarva', <i>luöpkkiet (luäpkkiet):luapkáv</i> 'fläka isär'
pss:ps	<i>gåpssiet:gåpsáv</i> 'förfördela', <i>vuapssa:vuapsan</i> 'djup (på nät)
pssj:psj	<i>vípssja:vípsjan</i> 'härva', <i>lipssjuot:lipssjuov</i> 'fladdra'
ptt:pt	<i>gápttie:gáptien</i> 'kolt', <i>seäpttie:sieptien</i> 'agn'
pttj:ptj	<i>sluöpttjie (sluäpttjie):sluöpttjien</i> '(smal) öppning', <i>snjüpttjuo:snjüpttjuon</i> 'flamma'
ptts:pts	<i>jupttsa:juptsan</i> 'välling', <i>slipttsie:sliptsien</i> 'töväder'
bdd:bd	<i>dåbdat:dåbduv</i> 'känna', <i>vuabdda:vuabdan</i> 'brösthåla'
bdd:bd	<i>hábdädie ~ hábdie ~ hábrrie:hábdién ~ hábdién ~ hábrien</i> 'mjälte'

Växlingsfall B4.

Växling med *klusiler* och *homorgana nasaler* ingår i konsonantkluster där växlingen efter lång vokal i tryckstark stavelse i grad II~I är distinkt, medan växlingen III~II uteblir:

bm:bm	<i>beäbmuo:biäbmuan</i> 'mat', <i>hibmie:hibmien</i> 'lim'
--------------	--

bm:m	<i>sábmie:sámien</i> 'same', <i>låbmie:lámien</i> 'bäckdal'
dn:dn	<i>adniet:adnuv</i> 'ha; hålla', <i>tjadnat:tjadnuv</i> 'binda'
dn:n	<i>jiädna:jiänan</i> 'ljud', <i>krádnuo:kránuon</i> 'rana'
dnj:dnj	<i>ládnie:ládnie</i> 'småbjörk', <i>bådnje:bådnjen</i> 'gubbe'
dnj:nj	<i>biädnja:biänjan</i> 'hund', <i>skádnja:skánjan</i> 'klang'
gñ:gñ	<i>rágñuo:rágñuon</i> 'vägg (timrad kåta)', <i>tjågñuo:tjågñuon</i> 'puckel'
gñ:ñ	<i>jiägñ:jiägñan</i> 'is', <i>suagñat:suagñuv</i> 'krypa el. komma in', <i>sjuagñ:sjuagñan</i> 'klang'

Växlingsfall B5.

Växling med *klusiler* och *heteroorgana nasaler* ingår i konsonantkluster som har eller sakna inskottskonsonant med växling med eller utan inskottskonsonant i oblika former: t.ex. *geäbdnie: giebdnien* ~ ~ *geäbnie: giebnien* 'kittel, kärl'.

bdn:bdn	<i>geäbdnie:giebdnien</i> 'kittel, kärl', <i>stábdnie:stábdnien</i> 'stam (i båt)'
bn:bn	<i>geäbnie:giebnien</i> 'kittel, kärl', <i>stábnie:stábnien</i> 'stam (i båt)'
bdnj:bdnj	<i>geäbdnie: giebdnien</i> 'kittel, kärl'
bnj:bnj	<i>geäbnie: giebnien</i> 'kittel, kärl'

Växlingsfall B6.

Växling med *klusiler* och *likvidor* eller *halvvokaler* ingår i en serie av konsonantkluster med växling i grad III~II:

bjj:bjj	<i>rißja:rißjan</i> 'flöte (vid notkil)', <i>habja:habjan</i> 'lukt', <i>libjá:libján</i> 'silverlöv'
bl:bl	<i>steäblla:stiäblan</i> 'stöver', <i>guablla:guablan</i> (överhängande) brant'
brr:br	<i>seäbrrie:siebrien</i> 'sällskap', <i>tjábrrot:tjábruov</i> 'knåda', <i>ribrrie:ribrien</i> 'lever'
gll:gl	<i>juglluo:jugluon</i> 'uggla; barn', <i>síglla:síglan</i> 'mast'

Växlingsfall B7.

Växling med *siblanterna s* och *sj*, bildar med *klusiler*, *nasaler*, *likvidor* och *halvvokaler* en serie konsonantklusters i grad III~II i vilka första element är förlängt i grad III:

ssjm:sjm	<i>reässmie:riesjmien</i> 'teln (i nät, not)', <i>gusjmas</i> 'styv'
ssjk:sjk	<i>svissjkuo:svissjkuon</i> 'piska', <i>tjeässjka:tjiäsjukan</i> 'spännribba (för hud)'
ssjv:sjv	<i>gásjvierdit</i> 'bända något (och därmed flytta föremålet)'
ssk:sk	<i>suasskat:suaskuv</i> 'tugga', <i>gåsskie:gåskien</i> 'äldre moster'
ssm:sm	<i>guasma:guassmagan</i> 'kaffe', <i>bissmier</i> 'bisman'
ssn:sn	<i>ássnat:ásnuv</i> 'vissna, förtvina', <i>gassniet:gasnáv</i> 'nysa'
ssñ:sñ	<i>sissñiele</i> 'invändig', <i>sissñánit</i> 'komma in', <i>sisñiebe</i> 'inre'
ssp:sp	<i>lüsspie:lüspien</i> 'utlopp från sjö',
sst:st	<i>násttie:nástien</i> 'stjärna', <i>lassta:lastan</i> 'löv', <i>visstie:vistien</i> 'lav'
ssv:sv	<i>vuösvies</i> 'begärlig (om favoritmat m.m.)'

Växlingsfall B8.

Växling med *frikativor*; tonande och tonlösa dentala frikativor bildar med *frikativor*, *klusiler*, *nasaler* och *halvvokaler* stamkonsonanter med växling i grad III~II efter lång vokal respektive en serie i vilken den tonlösa frikativan *h* tillsammans med *frikativor*, *nasaler*, *likvidor* och *halvvokaler* bildar stamkonsonantalternativ i grad III eller grad II utan växling:

dd:d	<i>stáddá:stádan</i> 'stad', <i>ráddie:rádien</i> 'råd', <i>luaddá:luadan</i> 'kula'
dd:dd	<i>skiddie:skiddien</i> 'skinn, hud'; <i>naðða:naððan</i> 'handtag'
dgg:dg,	<i>geäddgie:giedgien</i> 'sten', <i>seäddga:siäddgan</i> 'vide'
dgn:dgn	<i>bieðgnies:beäðgnán</i> 'bogblad'
ðvv:ðv	<i>láðvies</i> , 'yvig gren', <i>staðvuo</i> 'båtlänning'
tkk:tk	<i>geätkkie ~ geärkkie:gietkien ~ gierkien</i> 'järv', <i>mütkket</i> 'krossa'
tmm:tm	<i>fätmmet</i> 'omfamna'
hdd:hdd	<i>muahddá:muahddán</i> '(yngre) moster', <i>rihddie:rihddien</i> 'slädspår'
hd:hd	<i>ruahðage</i> 'asp (fiskart)'
hf:hf	<i>ráhfa:ráhfan</i> 'fårskinn'; <i>nuhfale</i> 'eldbrand'
hll:hll	<i>gihllie:gihllien</i> 'fästegåva', <i>gåhllat:gåhlluv</i> 'ringa i en klocka'
hn:hn	<i>háhnies ~ áhnies</i> 'girig'
hr:hr	<i>muahrá:muahrán</i> 'moster'
hv:hv	<i>ráhvie ~ ráhfie:ráhvien ~ ráhfien</i> 'frid, fred', <i>káhva:káhvian</i> 'kaffe'

Växlingsfall B9.

Likvidor eller *halvvokaler* som första element ingår i serier före *affrikator*, *frikativor* samt före *likvidor* eller *halvvokaler*, alla med växling i grad III~II.

lttj:ltj	<i>sválttjá:sváltján</i> 'skinnskolt', <i>skílttjá:skílttján</i> 'utsliten päls'
rtts:rts	<i>garttsa:gartsan</i> 'ögla', <i>snárttsat:snárttsuv</i> 'gräla', <i>gürttsie:gürttsien</i> 'treårig hanren'
rttj:rtj	<i>gårttjie:gårtjien</i> 'fors, vattenfall', <i>gárttjie:gárttjiebe</i> (komp.) 'trång'
vtts:vts	<i>krávttsa:krávtsan</i> 'gröt', <i>sávttsa:sávtsan</i> 'får'
vtjt:vtj	<i>gávttja:gávtjan</i> 'skål, bägare', <i>ávttja:ávtjan</i> 'hägg', <i>tjuavttja:tjuavtjan</i> 'sik'
jts:jts	<i>gájttsa:gájttsan</i> 'get', <i>ájtsat:ájtsuv</i> 'märka, lägga märke till'
jttj:jtj	<i>tjijtjtja:tjijtjtjan</i> 'sju', <i>båjtjtja:båjtjtjan</i> 'pojke'
jss:js	<i>májssá:májsán</i> 'börda', <i>dájssat:dájsuv</i> 'vara galen'
jssj:jsj	<i>vájssjie:vájsjien</i> 'varg; vilddjur'
lff:lf	<i>sválffuo:sválffuon</i> 'svala', <i>skulffat:skulfuv</i> 'bulta'
lss:ls	<i>seälssa:siälsan</i> 'sällskap', <i>bílssa:bílsan</i> 'fullhårighet (om kalvskinn)'
lssj:lsj	<i>vuölssjie (vuälssjie):vuölsjien</i> 'var (i sår)'
rff:rf	<i>tjarffuo:tjarfuon</i> 'isbill', <i>darffie:darfien</i> 'torv; mossa'
rss:rs	<i>bírssa:bírsan</i> 'bössa', <i>burssuo:bursuon</i> 'börs'
rssj:rsj	<i>nuarssjuo ~ nuadssjuo:nuarsjuon ~ nuadsjuon</i> 'stockeld, nying'
vdd:vð	<i>suövddie (suävddie):suövðien:suövðien</i> 'tjärdal'
vss:vs	<i>feövssie (feävssie):fievsien</i> 'fåhus', <i>ruävssie:ruövnsien</i> 'juver', <i>guvssa:guvsan</i> 'ko'
vssj:vsj	<i>gávssjuo:gávssjuon</i> 'hynda'
jll:jl	<i>smájllie:smájlien</i> 'grums', <i>sjjilla:sjjílan</i> 'glöd', <i>fjilla:fjiljan</i> 'fil (verktyg); filmjolk'
jrr:jr	<i>ájrruo:ájruon</i> 'åra', <i>gájrrá:gájran</i> 'kil', <i>lájrrie:lájrien</i> 'lera'
jvv:jv	<i>tjåjvvie:tjåjvien</i> 'mage', <i>dåjvvuo:dåjvuon</i> 'löfte'
llj:lj	<i>beálljie:bieljien</i> 'öra', <i>veállja:viälja</i> 'bror', <i>sállja:sáljan</i> 'säl'
lvv:lv	<i>dualvva:dualvan</i> 'smuts', <i>bualvva:bualvan</i> 'knä; generation'

rjj:rj	<i>girjjie: girjien</i> 'bok', <i>sárjjie: sárjien</i> 'sår', <i>nuarjjuo: nuarjuon</i> 'säl'
rvv:rv	<i>árvvuo: árvuon</i> 'värde', <i>sarvies: sarvván</i> 'sarv', <i>sárvvie: sárvien</i> 'torrfura'
vjj:vj	<i>vuövjjie (vuävjjie): vuövjien</i> 'kil (i plagg)', <i>tjåvjjie ~ tjåvvie: tjåvjien ~ tjåvjien</i> 'mage'
vll:vl	<i>beävlla: biävlan</i> 'barmark', <i>duövlle (duävllie): duövlien</i> 'fnöske'
vrr:vr	<i>jávrrie: jávrien</i> 'sjö', <i>tjuvrra: tjuvran</i> 'skogsfågel; varg', <i>skuvrrie: skuvrien</i> 'skalle'

Växlingsfall B10.

Växling mellan *likvidor* eller *halvvokaler* bildar dels före *nasaler* i stamkonsonant med *homorgan klusil*, dels med *h* i konsonantklustrets centrum två serie av vilka den förra kan växla mellan III~II eller sakna växling medan den sistnämnda enbart saknar växling.

jbm:jm	<i>guöjbmie (guäjbmie): guöjmien</i> 'kamrat', <i>dåjbma: dåjman</i> 'verksamhet',
jdn:jn	<i>vuöjdniet (vuäjdnet): vuajdnáv</i> 'se'; <i>reäjdnuo: riäjnuon</i> 'vallning', <i>geäjdnuo: giäjnuon</i> 'väg'
jgḡ:jḡ	<i>vuajgḡat: vuajḡuv</i> 'andas', <i>vuajgḡa: vuajḡan</i> 'andedräkt'
lbm:lm	<i>njálbmie: njálmien</i> 'mun', <i>ulbmie: ulmien</i> 'mål', <i>tjålbmie: tjålmien</i> 'sund'
ldn:ln	<i>bualdnat: bualnuv</i> 'vissna', <i>båldnie: bålñien</i> 'backe', <i>suäldnie: suölnien</i> 'dagg'
ldnj:lnj	<i>skåldnjuo: skålnjuon</i> 'svensk kvinna',
lgḡ:lg	<i>jalḡies: jalḡán</i> 'stubbe'
vdn:vn	<i>gávdnie: gávñien</i> 'föremål', <i>gávdnat: gávñuv</i> 'hitta', <i>deävdnuo: diävnuon</i> 'tjänst'
vdnj:vnj	<i>gívdnjuot: gívnjuov</i> 'hänga', <i>skuvdnjá: skuvñján</i> 'notkil', <i>seävdñjiede: sievñjies</i> 'mörk'
vḡḡ:vḡ	<i>buerestsjüvḡjiedit</i> 'välsigna', <i>buerestsjuvḡjádís</i> 'välsignelse'
rbm:rbm	<i>árbmuo: árbmuan</i> 'nåd', <i>suarbmia: suarbman</i> 'finger', <i>jeärbmie: jierbmien</i> 'förstånd',
rdn:rdn	<i>bárdnie: bárdñien</i> 'pojke', <i>tjeärdna: tjiärdñan</i> '(smör)kärna'
jhn:jhn	<i>tjájhnie: tjájhñien</i> 'hackspett'
lhn:lhñ	<i>tjålhñietit</i> 'stiga upp (om solen)'
lhv:lhv	<i>skílhvuo: skílhvuon</i> 'is i hundens päls', <i>mulhva</i> 'molnig'
rhn:rhn	<i>márhná: márhnán</i> 'marknad'
rhv:rhv	<i>bårhvie ~ barhva: bårhvien ~ barhvan</i> 'as (rivet av rovdjur)'
vhn:vhn	<i>låvhníe: låvhnien</i> 'torv', <i>jåvhníe: jávhnien</i> 'harspår', <i>heävhníe: hievhnien</i> 'spindel'

Växlingsfall B11.

Växling mellan *nasaler* bildar före *klusiler* och *affrikator* tre serier av stamkonsonanter i grad III~II, inklusive respektive utan fonemet /h/ i seriens i konsonantkluster samt i några fall före *sibilanter*, vanligen lånord eller expressiva termer:

mkk:mk	<i>simkká simkásne (iness.)</i> 'skugga', <i>jamkkietit</i> 'blunda'
mpp:mp	<i>simppa: simpan</i> 'liten fisk', <i>rámppuo: rámpuon</i> 'beröm'
ḡkk:ḡk	<i>skeäḡkka: skiäḡkan</i> 'present, gåva', <i>beäḡkka: biäḡkan</i> 'bänk'
mttj:mtj	<i>njumttja: njumtjan</i> 'hare', <i>dåmttja: dåmtjan</i> 'börting'
ntt:nt	<i>slántta: slántan</i> 'slant', <i>kántta: kántan</i> 'näverkont', <i>reänttá: riäntán</i> 'ränta'
nttj:ntj	<i>ránttjuo: rántjuon</i> 'dragren', <i>veänttja: viäntjan</i> 'spöke'
ntts:nts	<i>vuanttsá: vuantsán</i> (även: <i>vuöntsies vuanttsá-</i>) 'höna'
mbb:mb	<i>sjåmbba: sjåmban</i> 'häst', <i>ambbuot: ambuov</i> 'skjuta', <i>slimbbuo: slimbuon</i> 'trasa'
mḡḡ:mḡ	<i>suamḡḡat: suamḡij</i> (3pr.pret.) 'tränga in (om smorning)', <i>leämḡḡie</i> 'varm'

ŋgg:ŋg	<i>seāŋgguo:siāŋguon</i> 'säng', <i>fāŋgga:fāŋgan</i> 'fänge', <i>bunŋga:bunŋan</i> 'pung'
ndd:nd	<i>lāndda:lāndan</i> 'land, mark', <i>bānddā:bāndān</i> 'bonde', <i>svinddet</i> 'piska'
njgg:njg	<i>vanjggat ~ vanjggat:vanjgav ~ vanjgav</i> 'springa (särskilt om djur)'
mss:ms	<i>gāmssa:gāmsan</i> 'blodpalt', <i>hāmsset</i> 'rafsa (en gång), rycka åt sig', <i>demssset</i> 'doppa'
nss:ns	<i>dānssuot: dānsuov</i> 'dansa', <i>prinssa:prinsan</i> 'prins'
ŋss:ŋs	<i>biŋssame</i> 'läpp'

Växlingsfall B12.

Stamkonsonanter med tre olika konsonanter inledas med *likvida*, *halvvokal* eller *nasal* och med *s* i central position samt klusilen *k* eller *t* som sista element. De har stadiévaxling i grad III~II.

jssk:jsk	<i>beäjsskuo:biäjskuon</i> 'fördärv'
jsst:jst	<i>beäjssstiet:biäjstáv</i> 'förstöra', <i>fryöjsstat</i> 'försöka'
lssk:lsk	<i>seälsskápe</i> 'sällskap', <i>leänsska:liänskan</i> 'länsman', <i>fálskies</i> 'falsk'
nssk:nsk	<i>runsskat</i> 'göra grimaser', <i>spánsska</i> 'vin'
nsst:nst	<i>kānsssta:kānstan</i> 'konst', <i>tjeānsssta:tjiänstan</i> 'tjänst', <i>finsstar</i> 'fönster'
ŋsst:ŋst	<i>hiŋsssta:hiŋstan</i> 'hingst'
rssk:rsk	<i>heärsskuo:hiärskuon</i> 'delikatess'
vsst:vst	<i>rāvssstat:rāvstuv</i> 'böla', <i>pruvsssta:pruvstan</i> 'prost'

Växlingsfall B13.

Återgivning av *klusiler* och *affrikator* som längsta stamvarianter samt geminata av övriga konsonanttyper mellan tryckstark och trycksvag stavelse.

gg:gg	<i>beägga:biäggan</i> 'vind', <i>bággie:bággien</i> 'grimma', <i>råggie:råggien</i> 'grop'
bb:bb	<i>åbbá:åbbán</i> 'syster', <i>tsuabbuuj:tsubban</i> 'groda', <i>deäbbuot:diäbbuov</i> 'bli våt'
dd:dd	<i>låddie:låddien</i> 'fågel', <i>gáddie:gáddien</i> 'strand', <i>deäddiet:diäddáv</i> 'trycka'
đđ:đđ	<i>skiddie:skiddien</i> 'skinn, hud'; <i>nåđđuo:nåđđuon</i> 'nystan'; <i>nađđa:nađđan</i> 'handtag'
dt:dt	<i>gadtsa:gadtsan</i> 'klo, nagel', <i>geädtsie</i> attr. <i>giedtsies</i> 'smal', <i>vádtsiet:vádtsáv</i> 'gå'
dtj:dtj	<i>lådttjie:lådttjien</i> 'vindstilla', <i>dádtja:dádtjan</i> 'svensk', <i>veádtjat:viádtjuv</i> 'hämta'
btj: btj	<i>lábttjie:lábttjien</i> 'töm', <i>dábtjat:dábtjuv</i> 'bryna (verktyg)', <i>ådtjuot:ådtjuov</i> 'få'
jj:jj	<i>jíjja:jíjjan</i> 'natt', <i>síjje:síjjen</i> 'plats', <i>ájjá:ájján</i> 'farfar'
mm:mm	<i>namma:namman</i> 'namn', <i>njammat:njammuv</i> 'dia',
nn:nn	<i>mannat</i> 'gå', <i>mannuv</i> 'jag går'
rr:rr	<i>sirrie</i> 'blåbär', <i>sirrijde</i> ack.pl. 'blåbär'
ss:ss	<i>beässie</i> 'näver', pl. <i>biessieh</i> 'näver, näverstycken', <i>missuo löpe</i> ack.sg. <i>missuov</i>
ssj:ssj	<i>rissja</i> 'svavel', <i>vissjuo</i> 'hat', <i>vissjuosne</i> 'i hat'
vv:vv	<i>jüvvie</i> 'bälte', <i>jüvvijde</i> ack. pl. 'bälten', <i>nuvvat</i> 'braka'

Appendix C

Textprov från inspelning med renägaren Bror Brännström, Mavasjaure skogssameby, Árviesjávrrie.

Juhttáme¹ leäb mánna gájka ájgiev. Seđan guekte jábieh die heäjtáme leäb, vijtálühkkie jábieh juhttáme² båtsojfaruosne. Dalluoj lij tjuajggame vádtsieme iñtán vuassa baktjasne. Die tjuavvarijjuv³ vádtsiet jalla aj tjuajggat, dálvviek tjuajggat, giessiek vádtsiet barra. Men die dálle, die leäh duh bijlah, uvmasse jáhttuoh, tjuavvuot ja tjuavvuot⁴, men dalluoj die tjuavvareäh⁵ iñtán bar' vádtsiet barra. Giessiek die lin butsh⁶ duöbbiene bijjiene güssnie die miesiekuv tjühkkijmeh butsiide.⁷ Die lijme gájka sámie, Mávassámie ájáj gájkh, aktane. Seđan mánna älgguv die aktane duj Mávassámij.

Ryöjdnahin iñtán. Sámies luejttien die, guh die giđđak njåladähtjen. Die luejttien dassás guh die mesijde älggen meärkuot miesiekuv, mesijde meärkuot. Bühttjen álduojde, men die dálle jis idtjen nága bühttjeh álduojde. Jah luejtth die butsiide⁸ dassás guh die... guh sarvvájd älggeh tjühkket, byöbmastallagähtiet. Muv äjttegh die bühttjen giessiek, bühttjen álduojde. Die ij leäh nága... Na, nág' aktiek juvrra pryövame bühttjet nág' aktieguv. Dalluoj die ryöjdnahin jįjjabiejviev⁹ miesiekuv. Sámies guh gelggen bühttjet álduojde, guhtjadin gáhttuoriäjnuoj; luejttien álduojde beäjjviek gáhttuoriäjnuoj jah die vist geäddáje. Die bühttjen álduojde.

Vuostájde¹⁰ áj dehkken. Tjuavvaruv¹¹ ságastit guh ektte guh lin álduojde bāhtjáme, die plāgijjin, plāgijjin áj gātsijd adniet fāruosne, gātsij jūhtten. Die lin dab meälkkiehihtiev giārdavuallāje tsāhkáme, biājjame. Die duh gājtsh būhten¹² jah die lin¹³ juvkkalamme gájka mielkiev, dab álduonmielkiev. Minijmus die se lin nāvk geäđđadamme danne sjaljuosne. Vuassta l' die sjaddij dadne tjāvjiesne. Vargijk se guenttij, vargijk.

Sagesmannens uttal eller ordform är:

¹ juhtám; ² juhtám; ³ tjuovvarijjuv (*tjuovvurijjuv); ⁴ tjuovvuot ja tjuovvuot; ⁵ tjuovvareäh (*tjuovvureäh); ⁶ bātsh; ⁷ bātsijde; ⁸ bātsijde; ⁹ jįjjabiejvieh; ¹⁰ vuostájd; ¹¹ tjuovvaruv; ¹² buhten; ¹³ lij;